

dovedně propojovat nejen s církevními, ale i „velkými“ politickými dějinami. Kromě toho kniha také nastavuje zrcadlo české historiografii, jelikož ukazuje, jaký dluh měla vůči církevním dějinám raného novověku na přelomu 20. a 21. století (dle mého názoru stále ještě má, byť se na tomto poli udělalo již mnohé), jelikož v letech 1948–1989 bylo velmi problematické je studovat.

Marek Brčák

doi: 10.14712/23365730.2024.16

Šárka Velhartická (ed.), 100 let české staroorientalistiky. České klínopisné bádání, předovýchodní archeologie a spřízněné obory v dokumentech

Libri, Praha 2021, 848 s., ISBN 978-80-7277-588-0

Poměrně obsáhlá kolektivní publikace *100 let české staroorientalistiky* vyšla u příležitosti stého výročí založení české staroorientalistiky a klínopisného bádání na Univerzitě Karlově. Jak už název napovídá, je věnována historii i současnosti blízkovýchodního výzkumu v českých zemích. Jednotlivé příspěvky jsou přehledně rozděleny do tří částí – první je věnována období od samotných počátků do poloviny 20. století, druhá se zabývá druhou polovinou 20. století a třetí představuje současné projekty.

Kromě úvodního příspěvku Josefa Förstera, který je věnován cestovatelům do Svaté země a na Blízký východ před vznikem vědecké orientalistiky (ať už to byli raněnovověcí cestovatelé nebo misionáři), je většina příspěvků a studií zakotvena ve 20. století s drobnými přesahy do 19. a samozřejmě také do 21. století. Vzhledem k významu vědecké osobnosti Bedřicha Hrozného nepřekvapí, že celá řada příspěvků je věnována přímo tomuto přednímu představiteli české orientalistiky první poloviny 20. století, popřípadě je výklad chronologicky veden od Hrozného jako jakéhosi pomyslného počátku všeho (rozuměj české orientalistiky). Dozvídáme se o Hrozného vzdělání i rodinném zázemí, o jeho prvních výzkumech, dva příspěvky hlavní editorky jsou věnovány semináři pro klínopisné bádání a dějiny starého Orientu Univerzity Karlovy. Polsko-českým kontaktům na poli staroorientalistiky (konkrétně vztahu Bedřicha Hrozného a Tadeusze Kowalského na základě vzájemné korespondence) je věnován příspěvek Ewy Dziurzynské a Marka Ďurčanského. Úloze Aloise Musila a Bedřicha Hrozného při budování československé orientalistiky (zejména Orientálního ústavu) se věnuje příspěvek Pavla Žďárského. Orientální ústav a spory o jeho zaměření stojí v centru zájmu v příspěvku Adély Jünové Mackové. Studie Petra Charváta (†) pak přináší přehled blízkovýchodních výzkumů s českou účastí od konce 19. století (od Hrozného a Musila) téměř do současnosti. Výuka orientálních jazyků a návazná studia (např. asyriologie) měly dlouhou tradici na teologických fakultách – přehled asyriologických přednášek i osobností katolické asyriologie na obou pražských teologických fakultách (tedy české a německé) v první polovině 20. století přináší Luděk Vacín. Jeho příspěvky jsou také jediné, které se hlouběji zabývají i německými badateli z českých zemí a nezůstávají v této problematice jen na rovině obecného přehledu. Tentýž autor se také věnuje životním osudům další významné osobnosti české staroorientalistiky – Lubora Matouše, ovšem pouze do konce druhé světové války.

První studie druhé části knihy (tedy části zahrnující druhou polovinu 20. století) – článek Lukáše Pechy – mapuje výzkumy českých asyriologů v oblasti hospodářských dějin, a to opět od Hrozného po Blahoslava Hrušku, který se výzkumem mezopotamské ekonomiky zabýval ze všech českých asyriologů nejsystematičtěji, a to od sedmdesátých let 20. století. Dvě přehledové kapitoly Šárky Velhartické mapují českou staroorientalistiku ve druhé polovině 20. století. První z příspěvků přináší přehled odborných pracovišť a významných osobností oboru, druhá studie nabízí přehled přednášek semináře pro klínopisné bádání a dějiny starého Orientu v letech 1945–2002, vyhotovený podle pravidelně vydávaných seznamů přednášek (tzv. karolinek). Podobně přehledové jsou i příspěvky Marka Vinklárta (*Studium starého Předního východu na Husitské teologické fakultě UK*), přetiskující seznamy přednášek z let 1992–2020, Kateřiny Šaškové (*Klínopisná studia na Západočeské univerzitě v Plzni*), obsahující seznamy přednášek 1999–2020, a Filipa Čapka (*Katedra Starého zákona ETF*), kde jsou zachycena léta 2001–2021. Příspěvek Petra Slámy je věnován starozákonnímu bádání v českých zemích od doložitelných počátků v 16. století do současnosti. V dalších přehledových studiích jsou představeny česká chetitologie (Velhartická), íránistika (Novák – Kříhová) i egyptologie (Bareš, Šichan).

Za zmínku rozhodně stojí dvě studie Jaroslava Strnada, které se zabývají periodiky vydávanými Orientálním ústavem. První je věnována *Archivu orientálnímu* a druhá populárnějšímu *Novému Orientu*. Studie nejsou jen přehledem vývoje časopisů, ale také poměrně výstižně načrtávají vývoj Orientálního ústavu v průběhu bouřlivého politického vývoje 20. století i spory o jeho zaměření (od tradičního lingvistického a historického pojetí orientalistiky po zájem o současný politický vývoj v regionu). Kolísání populárněji laděného Nového Orientu mezi odborností a politickou revue je hezkým dokladem toho, jakým způsobem bylo či nebylo možno pracovat v často nelehkých dobách s jasným či méně jasným politickým zadáním (ať už to byla padesátá léta, či normalizace). Vzhledem k důkladnosti obou zmíněných článků zamrzí stále ještě občas tradované označení Německé univerzity v Praze za německou část Karlovy univerzity (při charakterizování Adolfa Grohmann). V Praze byly v letech 1882–1945 dvě samostatné univerzity a skutečně není možné psát o nějaké české či německé části. V posledním příspěvku druhé části knihy se Ondřej Rašín zabývá rekonstrukcí Muzea Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem.

Třetí část knihy je zaměřena na aktuální výzkumy a problémy. Filip Čapek představuje aktuální výzkumy vedené Evangelickou teologickou fakultou na několika lokalitách v Izraeli, a to ve spolupráci s univerzitami v Tel Avivu a Heidelbergu. David Rafael Moulis přináší analýzu sošek ze starověkého Izraele, Pavel Král ukazuje, jakým způsobem lze využít satelitní snímky pro zkoumání asyrského venkova (dnes severní Irák). Kateřina Šašková se v posledním příspěvku na základě literárních textů zabývá babylonským Mardukem.

Jak vyplývá z předchozích odstavců, jubilejní publikace přistupuje k české staroorientalistice z mnoha různých úhlů, a to přesto, že podstatnou část tvoří příspěvky zabývající se jednotlivými obory takřkajíc od počátku do současnosti. Nechybějí ani problémově zaměřené studie či studie věnované jednotlivým výrazným osobnostem oboru. Přes jistou roztříštěnost je publikace důstojným příspěvkem mapujícím sto let vývoje oboru.

Jana Ratajová

doi: 10.14712/23365730.2024.17